

דברי תורה

מאת נ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

שנאמרו בסעודה שלישית פרשת לך לך תשפ"ג לפ"ק

יוצא לאור ע"י מכון מעדני מלך ווען - גליון אלף שכ"ד

וכיוצא בזה מצינו בנבוכדנאצר ששילם לו ה' שכר ארבע פסיעות, וכמו שאמרו (סנהדרין צג.) ששלח מלך מרווך מכתב שלום לחזקיהו מלך יהודה, כתבו ליה שלמא למלכא חזקיהו, שלם לקרתא דירושלם, שלם לאלקא רבא. נבוכדנאצר ספריה דבלאדן הוה, ההיא שעתא לא הוה התם. כי אתא אמר להו היכי כתביתו, אמרו ליה הכי כתבין. אמר להו קריתו ליה אלקא רבא וכתביתו ליה לבסוף. אמר אלא הכי כתובו, שלם לאלקא רבא, שלם לקרתא דירושלם, שלם למלכא חזקיהו. אמרי ליה קריינא דאיגרתא איהו ליהוי פרוונקא. רהט בתריה [דשליח]. כד רהיט ארבע פסיעות אתא גבריאל ואוקמיה. אמר רבי יוחנן אלמלא בא גבריאל והעמידו, לא היה תקנה לשונאי ישראל [שהיה שכרו מרובה והיה לו רשות לאבד שאריתנו] ע"כ. הרי דגם גוי הבין שיש להקדים שלמא לאדון העולם קודם לבשר ודם. וכמו כן עורר אברהם את שם שיש להקדים ברכת רבו קודם לברכת עבד.

ובדבש לפי (מערכת ב-ט) להחיד"א כתוב, אמרו בזוה"ק (ח"א רכז.) דכשהאדם רוצה לברך לחבירו או לבנו וכיוצא, צריך לברך בתחילה להקב"ה, ואי לא מברך בתחילה להקב"ה, אינון ברכאן לא אתקיימו עיין שם באורך. ואני שמעתי מהרב עיר וקדיש סבא קדישא כמהר"ר יעקב חזק ז"ל אב"ד ור"מ דק"ק פאדוב"ה, דכשבא אליו אדם אחד לברכו, משים ידו על ראשו ואומר, יתברך שמו

ואעשך לגוי גדול ואברכך ואגדלה שמך והיה ברכה (יב-ב). ברש"י הברכות נתונות בידך, עד עכשיו היו בידי, ברכתי לאדם ונח, ומעכשיו אתה תברך את אשר תחפוץ (ב"ר לט-יא). – ובמדרש (שם) אמר רבי ברכיה אתנך ואשימך אין כתיב כאן, אלא ואעשך [לשון בריאה כמה דאת אמר ויעש ה' אלקים. מת"כ], משאני עושה אותך בריה חדשה את פרה ורבה ע"כ. – ובילקוט (בפרשתנו סג) ואעשך לגוי גדול, אני עושה אותך כהן גדול כמו שכתוב (ויקרא כא-י) והכהן הגדול מאחיו ע"כ. וממילא מובן ההמשך והיה ברכה, שהברכות נתונות 'בידך', כי הכהנים מברכים את ישראל בנשיאת כפים, וכיון שאעשך לגוי גדול, כהן גדול, והיה ברכה, יהיו הברכות נתונות בידך.

ובאמת מצינו כן בפרשתנו להלן, וכדאיתא בגמרא (נדריים לב:) אמר רבי זכריה משום רבי ישמעאל בקש הקב"ה להוציא כהונה משם, שנאמר (יד-יח) והוא כהן לא-ל עליון, כיון שהקדים ברכת אברהם לברכת המקום הוציאה מאברהם, שנאמר ויברכהו ויאמר ברוך אברם לא-ל עליון קונה שמים וארץ, וברוך א-ל עליון. אמר לו אברהם וכי מקדימין ברכת עבד לברכת קונו, מיד נתנה לאברהם [ואף על פי שאברהם מזרעו של שם, לא זכה בכהונה מחמת שם אלא מחמת עצמו, והיינו דאמרין (להלן) הוא כהן ואין זרעו כהן, כלומר שלא זכה זרעו בכהונה מחמתו, משום הכי נטלה מכל שאר זרעו של שם ונתנה לאברהם] ע"כ.

של הקדוש ברוך הוא, ואחר כך מברך לאיש ההוא או לנער וכיוצא ע"כ. וזהו גם כשמברך רק לבשר ודם, ומכל שכן כאשר מברכין העבד ואדונו, יש להקדים ברכת האדון.

ובגמרא (נדרים שם) דרשוה מקרא שנאמר (תהלים קי-א) לדוד מזמור נאם ה' לאדוני נדוד הוא דקאמר, דנאם ה' היה לאדוני דהיינו אברהם] שב לימיני עד אשית אויביך הדום לרגליך [שהבטיחו במלחמת ארבעה מלכים שישב לימין השם, כלומר שיהא בעזרו לשית אויביו הדום רגליו], ובתריה כתיב נשבע ה' ולא ינחם אתה כהן לעולם על דברתי מלכי צדק, על דיבורו של מלכי צדק, והיינו דכתיב והוא כהן לא-ל עליון, הוא כהן ואין זרעו כהן ע"כ.

והנה בפסוק שם נאמר תחלה, לך טל ילדותך, נשבע ה' ולא ינחם אתה כהן לעולם וגו', ויש להבין המשך הפסוקים, שהקדים לך טל ילדותך.

*

ונראה דהנה בספר יד דוד בפרשתנו, כתב לבאר, לאיזה צורך הבטיחו הקב"ה שיעשהו בריה חדשה, והוא דהנה הבטיח ה' לאברהם באותו מעמד לעשותו כהן גדול. וכל דיני כהן גדול מפורשים בסדר יום הכיפורים, שאינם כשרים אלא בו ולא בכהן אחר. ואיתא בגמרא (חולין כד.) לענין זמן התחלת עבודת הלויים, דבן עשרים וחמש ללמוד, ובן שלשים לעבודה ע"ש. וכיון דעבודת לוייה שהיא קלילא מן עבודת הכהונה צריך ללמוד מתחלה חמש שנים, עבודת הכהונה דחמירא והלכות מרובות איתנייהו בהו, צריך ללמוד חמש שנים.

והנה באותו מעמד כשנתבשר אברהם לכהונה, היה אז בן ע"ה שנים, כמאמר הקרא (יב-ד) ואברם בן חמש ושבעים שנה וגו', ואם כן על כרחך לא היה ראוי לעבוד עבודה עד שהיה בן שמונים שנים, ויום הכיפורים הראשון שבא לידו אחר שהיה בן שמונים שנה היה לו לעבוד כל

עבודת היום כסדרא דיומא. אך הא קיימא לן לדינא דשחיטת זקן לאחר שעברו עליו שמונים שנה אסורה, כדאיתא במרדכי (ריש מסכת חולין סימן תקעא) וז"ל, ואסור השחיטה מיד אשה, ומיד סריס, ומיד זקן לאחר שעברו עליו שמונים שנה עכ"ל. אם כן הקב"ה שהבטיח לאברהם בן ע"ה שנה לעשותו כהן גדול, עדיין לא ידענא איך יכול לשמש ביום הכיפורים בכהונה גדולה, דעד שמונים שנים עדיין לא נמלאו לו שנותיו שנת לימודו סדר העבודה והלכותיו, ולאחר שנמלאו לו שמונים שנה שחיטתו אסורה. לכך הבטיחו הקב"ה בהבטחה זו, שיעשה אותו בריה חדשה, והיא למלאות דברי ההבטחה לעשותו כהן גדול, והיינו שיעשנו בריה חדשה ולא יהיה בכלל זקן אף אחר שיעברו עליו שמונים שנה, ושחיטתו תהיה כשירה בלי שום פקפוק עכ"ד.

והנה איתא בגמרא (שבת פח:) דבמתן תורה כל דיבור ודיבור שיצא מפי הקב"ה יצתה נשמתן של ישראל, שנאמר (שיר ה-ו) נפשי יצאה בדברו. ומאחר שמדיבור ראשון יצתה נשמתן, דיבור שני היאך קיבלו, הוריד טל שעתיד להחיות בו מתים והחיה אותם, שנאמר (תהלים סח-י) גשם נדבות תניף אלקים נחלתך ונלאה אתה כוננתה ע"כ. ואם כן יש סוג טל שבכחה להחיות מתים לעשותם בריה חדשה. ומכל שכן שיש בטל זו כח לעשות מאדם חי בריה חדשה, ומטל זה נעשה אברהם בריה חדשה, ועל כן היה יכול להיות כהן גדול. וזהו המשך הכתובים שאמר לו ה', לך טל ילדותך, אני אתן לך טל שיחזיר אותם לימי ילדותך, ולכן 'אתה כהן לעולם', תוכל להיות כהן גדול לעולם, גם אחר שעברו עליך שמונים שנה מחיי שנותיך.

אמנם אם לדין יש תשובה, דהא מבואר בגמרא (חולין כד:) איש מזרעך לדורתם (ויקרא כא-ז), מאימתי כשר לעבודה משיביא שתי שערות, אבל אחיו הכהנים אין מניחין אותו לעבוד עד שיהא בן עשרים שנה ע"ש, והיינו דרק הלויים שעבודתם בשיר, הוצרכו ללמוד פעולת השיר בכלי שיר, אבל אין לכהנים דין חמש שנים לתלמוד,

שיצאה נפשו של פנחס בהריגת זמרי, ונעשה בריה חדשה
בנשמות נדב ואביהוא, אם כן אין הוא עוד אותו האדם
שהרג את הנפש, ושפיר ראוי לכהונה. ולכן קודם שרצה ה'
ליתן הכהונה לפנחס, גילה ה' למשה, שפנחס בן אלעזר,
מעתה אין הוא בן אלעזר אלא בן אהרן, שיצאה נשמתו
ונכנסה בו נשמות נדב ואביהוא, ושפיר ראוי הוא לכהונה,
ועל כן תהיה לו ולזרעו אחריו ברית כהונת עולם.

וכמו כן תקשה על אברהם שהבטיח לו ה' כהונה גדולה,
ואעשך לגוי גדול והיה ברכה, שיהיו הברכות מסורים
בידך, הלא במלחמת סדום הרג אברהם הרבה אנשים, עד
שהיה דואג אחר כך שלא יענש על כל אותן הנפשות שהרג
(רש"י יד-א), ואיך יוכלו ליתן לו כהונה וברכות כהנים, הלא
כהן שהרג את הנפש לא ישא את כפיו. על כן הוצרך ה'
לברוא את אברהם מחדש ולעשותו בריה חדשה, ושפיר יהא
ראוי לכהונה. ולכן כשאמר לו ואעשך לגוי גדול והיה ברכה,
שיעשה אותו כהן גדול, רמו לו זאעשך, שיעשהו בריה
חדשה. וזהו ההמשך, לך טל ילדותך, שהוריד עליו טל של
תחיה שיחזור להיות בריה חדשה, וכאילו נולד מחדש, ועל
ידי זה שפיר יוכל להיות כהן לעולם.

*

אמנם יש לומר עוד, כי אברהם אבינו במלחמת סדום, לא
נכנס בכלל כהן שהרג את הנפש, דאיתא בגמרא
(תענית כא). אמאי קרו ליה נחום איש גם זו, דכל מילתא
דהוה סלקא ליה [כל המאורע לו אפילו רעה] אמר גם זו
לטובה. זימנא חדא בעו לשדורי ישראל דורון לבי קיסר,
אמרו מאן ייזיל, ייזיל נחום איש גם זו דמלומד בניסין הוא.
שדרו בידיה מלא סיפטא דאבנים טובות ומרגליות, אזל בת
בהווא דיורא [לן לילה אחת באותו המלון], בליליא קמו
הנך דיוראי ושקלינהו לסיפטא [ארגו שלן] ומלונהו עפרא.
למחר כי חזנהו אמר גם זו לטובה. כי מטא התם שרינהו
לסיפטא, חזנהו דמלו עפרא. בעא מלכא למקטלינהו
לכולהו, אמר קא מחייכו בי יהודאי, אמר גם זו לטובה.

וכדאיתא במשנה שם, כשר בכהנים פסול בלויים ע"כ. ואם
כן היה ראוי אברהם לעבודה מיד, שהרי למד כל התורה
כולה, דאברהם זקן ויושב בישיבה היה (יומא כח:). ועוד דמה
דאיתא במרדכי לאסור שחיתת בן שמונים, היינו רק מהיות
טוב, כיון שאין עליו חיוב, והשחיטה יכולה להעשות על ידי
אחר שיש לו עדיין הרגשה חזקה. אבל שחיתת כהן גדול
בעבודת יום הכיפורים, שמצותה רק עליו, ואין למוסרו
לאחרים, לא היה נפסל כאשר הגיע שמונים שנה. דהא
אמרו (שם ט). דיוחנן כהן גדול שימש בכהונה גדולה שמונים
שנה ע"ש. ואם כן היה שוחט קרבנות יום הכיפורים, גם
אחר שהגיע להיות בן מאה שנה.

*

ונראה לומר באופן אחר, בהקדם לבאר מה שמצינו
בפנחס אחר שקינא קנאת ה', ניתן לו בשכרו
הכהונה, ואמר הכתוב (במדבר כה-יא) פינחס בן אלעזר בן אהרן
הכהן השיב את חמתי וגו', והיתה לו ולזרעו אחריו ברית
כהונת עולם תחת אשר קנא לאלקיו. וברש"י דקדק לאיזה
צורך ייחס אותו שהוא בן אלעזר בן אהרן הכהן, הלא כבר
נאמר כן למעלה בעת שקינא ליקח רומח בידו. ובזוה"ק (שם
ריז). כתוב, דבעת שהרג פנחס את זמרי יצאה נשמתו,
ונתעברו בו נשמות נדב ואביהוא. וזהו הכוונה פינחס בן
אלעזר, נעשה עתה בן אהרן הכהן, שנכנסו בו נשמות נדב
ואביהוא ונעשה כעת בן אהרן ע"ש. ואכתי צריך ביאור
לאיזה צורך הודיע ה' זאת קודם שניתנה לו הכהונה.

ונראה דאיתא בגמרא (ברכות לב:) כל כהן שהרג את הנפש
לא ישא את כפיו שנאמר (ישעיה א-טו) ובפרשכם
כפיכם אעלים עיני מכם וגו', ידיכם דמים מלאו ע"כ.
ובתוס' (יבמות ז. ד"ה שנאמר) מבואר דפסול רק לנשיאת כפים
וכשר לעבודה. ובזוה"ק (ח"ג ריד.) שנפסל לכל עבודת כהונה
(ועיין תוספות יום טוב בכורות ז-ז). ואם כן תקשה איך יכולים ליתן
הכהונה לפנחס שהרג את הנפש, הרי גם מי שהיה כהן
מתחלה נפסל, ומכל שכן שאין למנותו לכהונה. אך בהיות

אתא אליהו אדמי ליה כחד מינייהו [כאחד משרי קיסר], אמר ליה דלמא הא עפרא מעפרא דאברהם אבוהון הוא [כשנלחם עם המלכים], דכי הוה שדי עפרא הוה סייפיה, גילי [קשין] הוה גירי, דכתיב (ישעיה מא-ב) יתן כעפר חרבו כקש נדף קשתו. הויא חדא מדינתא דלא מצו למיכבשה, בדקו מיניה וכבשוה. עיילו לבי גנזיה ומלוהו לסיפטיה אבנים טובות ומרגליות, ושדרוהו ביקרא רבה. כי אתו ביתו [לנו במלון] בההוא דיורא, אמרו ליה מאי אייתית בהדך דעבדי לך יקרא כולי האי, אמר להו מאי דשקלי מהכא אמטי להתם, סתרו לדירייהו ואמטינהו לבי מלכא, אמרו ליה האי עפרא דאייתי הכא מדידן הוא, בדקוה ולא אשכחוה, וקטלינהו להנך דיוראי ע"כ. וכן איתא במדרש (ב"ר מג-א) אברהם היה משליך עליהם עפר והוא נעשה חרבות, קש ונעשה חצים ע"כ. ואם כן אברהם שזרק עליהם קש ועפר, אין זה דברים הממיתין, אלא מן השמים נתהפכו כן לחרבות וחצים, ואין זה מעשה ידיו של אברהם, ואינו חייב בזה כהורג נפש, וממילא לא נפסל מהכהונה.

וזהו המשך הכתובים שם, נאום ה' לאדוני [לאברהם]. רש"י, שב לימיני [התעכב לתשועתי והתחולל לה'], עד אשית אויביך [אמרפל וחבריו] הדום לרגליך. ואמר שוב, מטה עורך ישלח ה' מציון, המטה שאתה מכה אותם בעוז, אין זה מידך, אלא ישלח ה' מציון, רדה בקרב אויביך וגו', ואם כן אין אתה בגדר של הורג נפש, כי מיד ה' היתה זאת ולא ממעשיך, ולכן אתה כהן לעולם, תוכל לשמש בכהונה, כמו שהבטיחו ואעשך לגוי גדול.

*

ועובדא זו של נחום איש גם זו מלמדת אותנו, על דרגת האמונה של אותו צדיק, וכמו שפירשו כי באמת חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה,

ולקבלינהו בשמחה, כי מאתנו לא תצא הרעות, ורבי עקיבא היה רגיל לומר כל דעביד רחמנא לטב עביד (ברכות ס:), והיינו כי תכליתו היא לטובה, ובסופו יצמח ממנו דבר טוב. אבל נחום איש גם זו מדה אחרת היתה בו, שהאמין שאין כאן דבר רע כלל, ועצם המאורע הרע גם זו לטובה, שהטובה מונחת באותה הדבר שנראה לפי ראות העין לרעה. וכיון דההשגחה היא לפי הדביקות, זכה שעצם העפר נתהפך לטובה, להתהוות ממנה כח של חרבות וקשתות לנצח האויבים.

וזהו הענין בפרשתנו, כאשר חזר אברהם ממצרים כבד מאד במקנה בכסף ובוזהב, וילך למסעיו וגו' (יג-ב). וברש"י בחזרתו פרע הקפותיו (ב"ר מא-א) ע"כ. והכוונה כי ה' הבטיח לאברהם לך לך מארצך, להנאתך ולטובתך, ואברכך ואגדלה שמך והיה ברכה. ובסופו רואים שנתהפך עליו הגלגל, כאשר בא מצרימה יש רעה ואין לו מה לאכול, נכנס למצרים לוקחים ממנו את אשתו, והוא עצמו בסכנת חיים. אמנם אברהם האמין שכל זה לטובה, ויבוא יום שיתגלה הטובה הגנוזה בכל המאורעות האלו, וכמו שהיה באמת, שכל אלו הדברים גרמו, אשר לאברם היטיב בעבורה, ואברם כבד מאד במקנה בכסף ובוזהב.

והנה אברהם הקיף דרכו מארץ לארץ ומעיר לעיר, לצאת מחרן לארץ כנען, ומארץ כנען לארץ מצרים, ושוב חזרה עד המקום שהיה שם אהלה בתחלה. ולפי ראות העין אז, היתה זאת טירחא יתירה בעיניו וברעב, אבל אחר זה נתגלה לעיני כל הטובה שהיתה טמונה בזה, שרק על ידי המאורעות הללו זכה לעושר וכבוד. וזהו שאמרו 'בחזרתו פרע הקפותיו', פרע היא לשון גילוי, שכאשר חזר מדרכו, נתגלה לעיני כל הטובה שהיתה טמונה בתוך הקפותיו, וכל מה דעביד רחמנא לטב עביד.

הגליון הזה נתנדב על ידי

מנהל ר' יצחק אייזיק שווארץ הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת בתו למול טוב	מנהל ר' זלמן לייב ביי"ט פאנעל הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת בתו למול טוב	מנהל ר' יואל הכהן גליק הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת בנו למול טוב	מנהל ר' יושע גליק הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו באירוסיו בנו למול טוב	מנהל ר' דוד יואל שווארץ הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בנישואי בתו למול טוב	הרב ר' אלימלך שפיטצער שליט"א מנהל חתני דשיבה גדולה לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת בתו למול טוב
--	---	--	---	--	--